

UVODNI I METODOLOŠKI DIO

Suštinu specijalističkog rada predstavlja samostalni rad baziran na naučnim principima, tj. na primjeni naučnih metoda i tehnika, postavljanju hipoteza koje istraživanjima treba potvrditi ili odbaciti, odnosno treba da ima karakter istraživačkog rada, prema čemu treba da sadrži teorijska uopštavanja i rezultate koji daju rešenja važnih naučnih i naučno - praktičnih problema, te predstavljaju na izvjestan način originalan doprinos za nauku.

PREDMET, CILJEVI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Sintagmom **“Pravnog okvira za udruženja i fondacije u BiH”** određen je predmet i formulisan domet koji treba istražiti . U ovom specijalističkom radu osnovna istraživanja vezana su za tretman odnosno položaj koji udruženja i fondacije u BiH imaju u skladu sa pozitivnim zakonskim rješenjima, te je u tom cilju neohodno napraviti pregled pravnih propisa na svim nivoima vlasti u BiH kao i uvid u rad, potrebe i pravne prepreke udruženja raznih profila i različitih korisničkih grupa. Kao rezultat dobit ćemo zaključak koji će potvrditi ili oboriti postavljenu hipotezu.

Ciljevi rada su sljedeći :

1. Situaciona analiza udruženja i fondacije u BiH
2. Analiza pravnih propisa relevantnih za rad udruženja i fondacija u BiH
3. Teorijsko razmatranje i definisanje Evropske regulative uz Preporuke Komiteta/Savjeta ministara Savjeta Evrope o pravnom statusu organizacija civilnog društva u Evropi (CM/Rec/2007/14), Izveštaja Evropske Komisije i Izveštaja o napretku BiH od 12. 10. 2011.
5. Izrada prijedloga izmjena određenih pravnih propisa (u cilju unapređenja pravnog okvira u BiH), uz objašnjenja i transakcione troškove njihove eventualne primjene.

Opšta ili glavna hipoteza:

Udruženja i fondacije u BiH su izjednačene i jednako tretirane kao profitni sektor bez obzira na njihov neprofitni karakter što ukazuje kako je država BiH jedna od rijetkih zemalja koja ne predviđa poreske ili druge olakšice za djelovanje udruženja i fondacija, sto je najdirektnije u suprotnosti sa EU preporukama o stvaranju podsticajnog okvira za djelovanje udruženje i fondacija kao dijela civilnog društva, te su ista suočena sa sve težim uslovima djelovanja koji ih onemogućavaju u uspješnoj realizaciji njihove osnovne misije – brigom za krajnjeg korisnika.

Sporedne hipoteze ovoga rada su :

Nedovoljno poznavanje zakonodavca odnosno vladinog sektora o ulozi udruženje i fondacija (i civilnog društva u cjelini) u društvu ima za posljedicu potpuno zanemarivanje istih prilikom izrade pravnih propisa.

Loša praksa, nepoštivanje ili nedovoljna implementacija “Pravila o konsultacijama u izradi pravnih propisa” na nivou BiH i Republike Srpske ima za posljedicu izradu i donošenje neodgovarajućih propisa koji u konačnici stvaraju pravni okvir koji uonemogućava efikasnost djelovanja udruženja i fondacija u BiH.

METODE ISTRAŽIVANJA

Tokom realizacije ovog rada koristit će se nekoliko različitih metoda naučnog istraživanja.

Za potrebe rada urađena je analiza propisa relevantnih za rad udruženja i fondacija u BiH na svim nivoima vlasti (državni, entitetski i kantonalni nivo). Ovom metodom analize u osnovi se daje cjelovit pogled na problem. Koristeći naučnu metodu teorijske analize, predmet istraživanja je rastavljen na sastavne djelove, te se razmatranjem svakog dijela posebno ušlo u strukturu problema. Komparativnom metodom dat je pregled preporuka EU.

Provodeneo je kvantitativno istraživanje metodom aketiranja.

Anketa¹, provedena s 100 udruženja i fondacija u oba entiteta u BiH, je imala za cilj da uključi ključne aktere u dokazivanje ili negiranje hipoteze kao i da se sveobuhvatnije sagledaju i uzmu u obzir pozitivni aspekti i prepreke sa kojima se udruženje i fondacije suočavaju u svom radu.

Obradom podataka dat je prijedlog izmjena određenih propisa uz obrazloženja istih.

PREGLED I STRUKTURA RADA

Rad se sastoji od 5 logičkih povezanih cjelina .

- **Prvi**, uvodni i metodološki dio obrazlaže predmet istraživanja, svrhu i ciljeve istraživanja, korištenje metoda i očekivane rezultate.
- **Drugi** je uvodni dio koji daje situacionu analizu stanja razvijenosti udruženja i fondacija u BiH, te njegovu ulogu u razvijanju demokratskog pluralističkog društva i participativne demokratije
- **Treći** se odnosi na pregled sadržaja člana 11 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda „Pravo na slobodu udruživanja“ .

¹ Anketni upitnik u prilogu rada

- **Četvrti** je ustavni osnov za zakonsko uređenje udruženja i fondacija u BiH, pregled pravnih propisa u BiH, prijedloge izmjena spornih propisa i obraloženja predloženih izmjena. Predložene izmjene dijelom sadrže rezultate upitnika, rezultate istraživanja kao i lična zapažanja.

- **Peti** zaključnim razmatranjem se ukazuje na ostvarenje postavljene hipoteze, uz najznačajnije preporuke.

I UVOD

1.1. O udruženjima i fondacijama

Udruženja i fondacije (nevladine organizacije)² u Bosni i Hercegovini odigrale su izuzetno značajnu ulogu, kako za vrijeme rata distribuirajući međunarodnu humanitarnu pomoć do krajnjih korisnika, tako i nakon rata dajući veliki doprinos u ključnim političkim i društvenim procesima, kao što su povratak izbjeglih i prognanih, politička stabilizacija i integracija, pomirenje, zaštita ljudskih prava, socijalna inkluzija. Međutim, promijenjena politička situacija, i u Bosni i Hercegovini i u njenom užem i širem okruženju, pred udruženje i fondacije u Bosni i Hercegovini postavlja sasvim drukčije izazove. Umjesto distribucije humanitarne pomoći ili pružanja podrške povratku izbjeglih i raseljenih, nove političke okolnosti traže snažniji angažman na prilagođavanju i harmonizaciji bosanskohercegovačkog standarda sa standardima koji vrijede u Evropskoj uniji. Navedeno se odnosi na učešće građana u definisanju javnih politika, praćenje i analizu efekata javnih politika, borbu protiv korupcije i ispunjavanje uslova kako bi Bosna i Hercegovina postala punopravnom članicom Evropske unije.

Novi izazovi koji su postavljeni pred udruženje i fondacije traže potpuno drugačiji tip organizovanja i funkcionisanja civilnog društva, ali i izgradnju sasvim drugačijeg odnosa prema javnom/državnom i privatnom sektoru.

Procjenjuje se da je u ovom trenutku u Bosni i Hercegovini registrovano nešto više od 12 000 udruženja i fondacija. Kako se udruženja građana i fondacija u Bosni i Hercegovini mogu registrovati po jednom od četiri postojeća zakona o udruženjima/udruženjima i fondacijama, odnosno kod trinaest ministarstava pravde i pet sudova, tačan broj registrovanih udruženja zasigurno se neće moći utvrditi bez uspostavljanja jedinstvene evidencije registrovanih udruženja za cijelu Bosnu i Hercegovinu.³ Analiza strukture udruženje i fondacija, odnosno civilnog društva u Bosni i Hercegovini po osnovnoj djelatnosti udruženja pokazuje da civilnim sektorom u Bosni i Hercegovini dominiraju sportska udruženja i udruženja bazirana na određenom zajedničkom interesu članova udruženja-udruženja penzionera, poslodavaca, izviđača, invalida, građana, itd.

^{2 2} U tekstu se kao sinonimi koriste termini: udruženja i fondacije, nevladine organizacije, neprofitni sektor, treći sektor društva i konačno kao udruženja i fondacije najbrojniji dio civilnog društva, odnosno civilno društvo

³ Zakon o registru nije prošao parlamentarnu proceduru 2012 godine u PSBiH